

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مجلس شورای اسلامی
مرکز پژوهش‌ها

بررسی لایحه بودجه ۱۴۰۰

پاییز ۱۳۹۹

نمای کلی از لایحه بودجه ۱۴۰۰

بودجه کل کشور

۲۴.۳۵۷ هزار میلیارد ریال

بودجه عمومی دولت

۹.۲۹۸
هزار میلیارد ریال

بودجه شرکت‌های دولتی

۱۵.۶۱۹
هزار میلیارد ریال

کسر ۵۶۰ هزار میلیارد ریال
ارقام دو بار منظور شده

درآمد - مصارف
اختصاصی دولت

۸۸۵
هزار میلیارد ریال

منابع - مصارف
عمومی دولت

۸.۴۱۳
هزار میلیارد ریال

درآمدها

۳.۱۷۶

واگذاری سرمایه‌ای

۲.۲۵۳

واگذاری مالی

۲,۹۸۴

هزینه‌ها

۶.۳۷۰

تملك سرمایه‌ای

۱.۰۴۰

تملك مالی

۱.۰۰۳

تراز عملیاتی

-۳.۱۹۴

شکاف درآمد - هزینه

تراز سرمایه‌ای

+۱.۲۱۳

خالص فروش
دارایی‌ها و سرمایه‌ها

تراز مالی

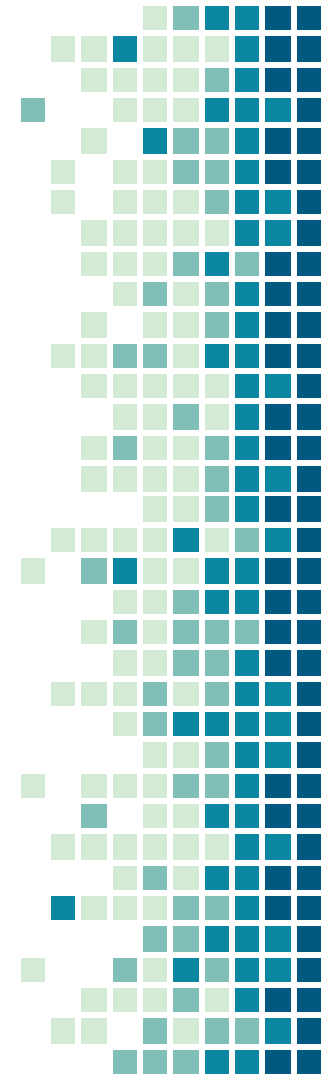
+۱.۹۸۱

خالص استقراض
(ایجاد بدهی)

تصویر منابع عمومی لایحه بودجه ۱۴۰۰

(هزار میلیارد ریال)

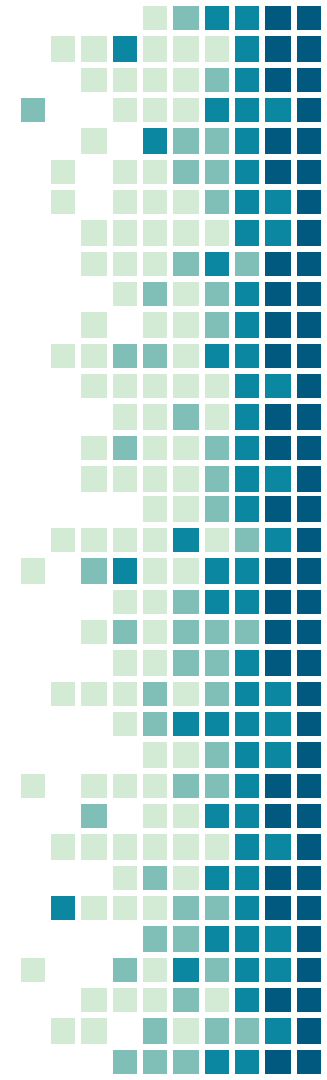

منابع	قانون سال ۱۳۹۹ (بدون لحاظ تبصره ۴)	پیش بینی عملکرد ۱۳۹۹	لایحه سال ۱۴۰۰	رشد نسبت به قانون (%)	رشد نسبت به پیش بینی عملکرد (%)
درآمدها	۲.۸۸۸	۲.۵۰۳	۳.۱۷۵	۹/۹	۲۶/۸
واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای	۱.۰۷۵	۲۴۰	۲.۲۵۲	۱۰۹/۵	۸۳۸/۳
واگذاری دارایی‌های مالی	۱.۳۲۷ +۱۲۵۰ مجوز سران	۲.۵۵۲	۲.۹۸۴	۱۲۴/۹	۰/۴
جمع منابع عمومی دولت	۵.۲۹۰	۵.۲۹۰	۸.۴۱۳	۵۹	۴۷/۲

تصویر مصارف عمومی لایحه بودجه ۱۴۰۰

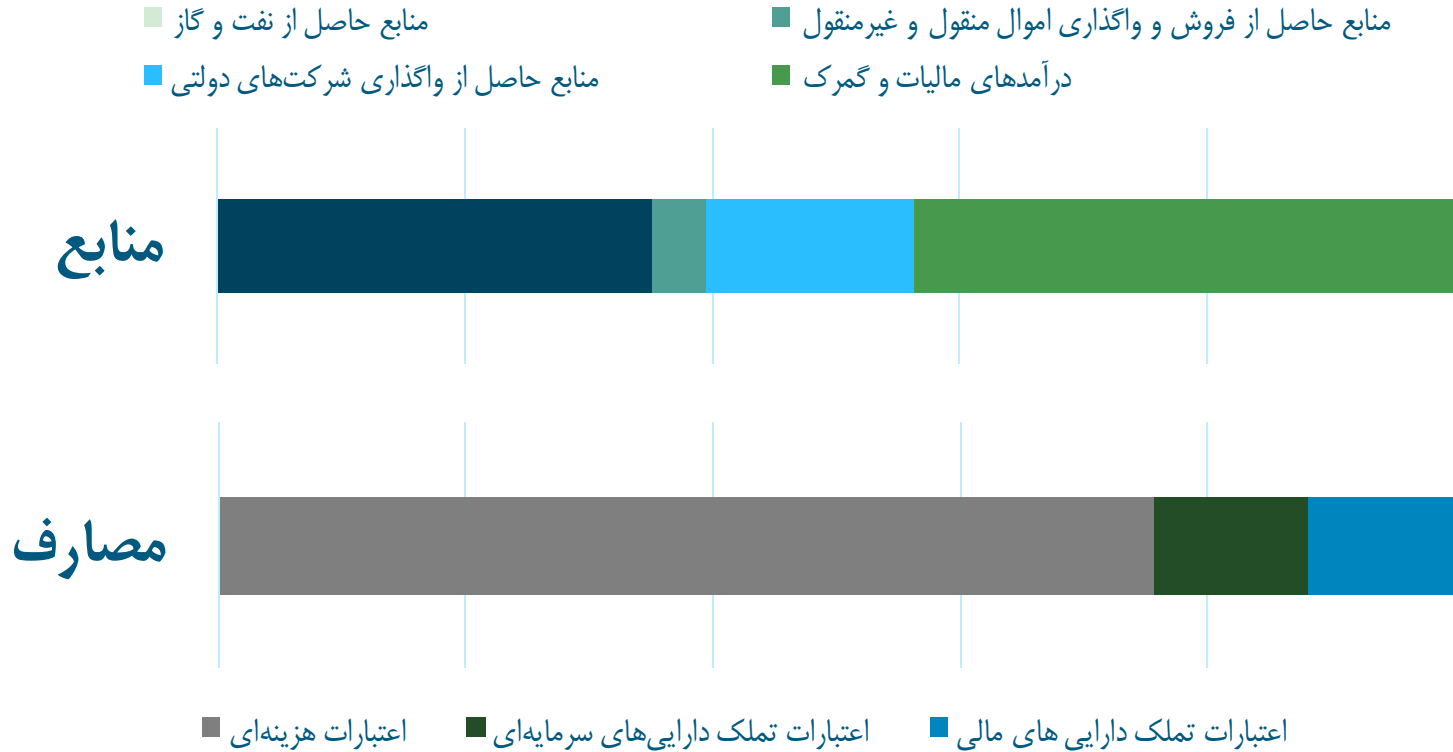

(هزار میلیارد ریال)

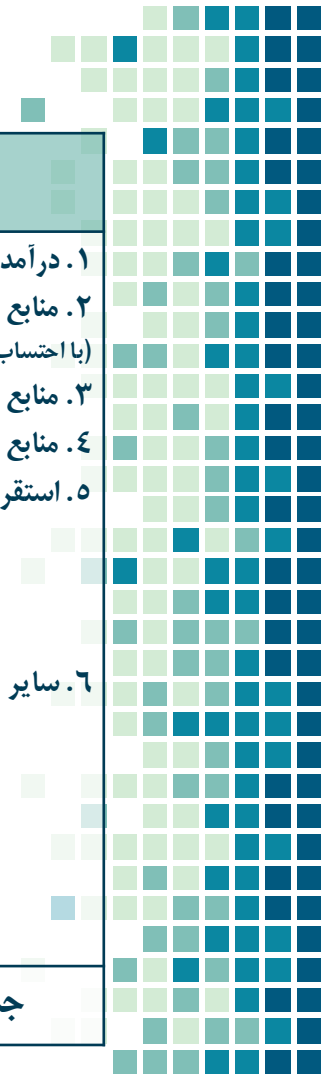
مصارف	قانون سال ۱۳۹۹ (بدون لحاظ تبصره ۴)	پیش‌بینی عملکرد ۱۳۹۹	لایحه سال ۱۴۰۰	رشد نسبت به قانون (%)	رشد نسبت به پیش‌بینی عملکرد (%)
هزینه‌ها	۴.۰۰۰	۴.۱۶۰	۶.۳۷۰	۵۹/۳	۵۳/۱
تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	۸۲۰	۶۸۰	۱.۰۴۰	۲۶/۸	۵۲/۹
تملك دارایی‌های مالی	۴۷۰	۴۵۰	۱.۰۰۳	۱۱۳/۴	۱۲۲/۹
جمع مصارف عمومی دولت	۵.۲۹۰	۵.۲۹۰	۸.۴۱۳	۵۹	۵۹

اقلام عمده لایحه بودجه ۱۴۰۰

اقلام عمده لایحه بودجه ۱۴۰۰

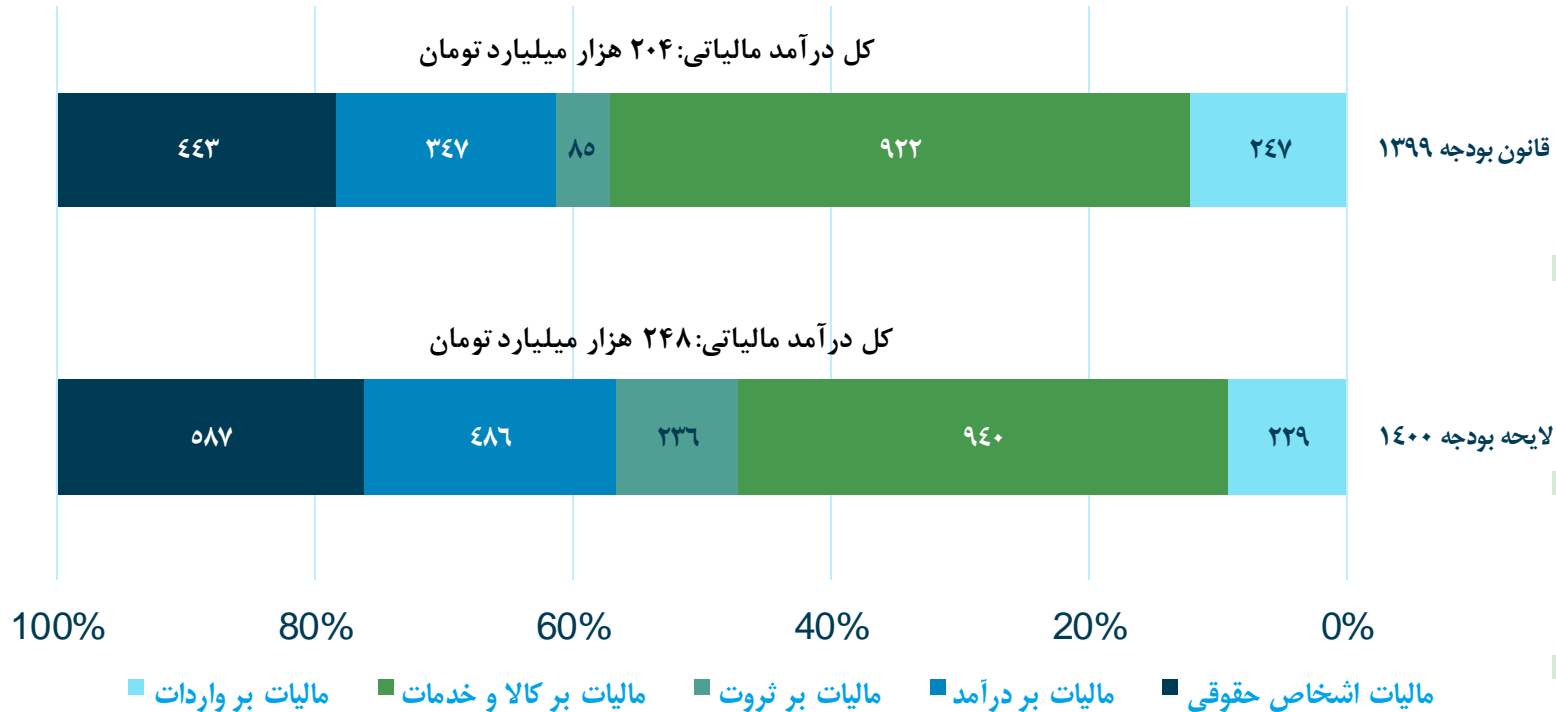
(هزار میلیارد ریال)

مصارف	منابع
<p>۱. اعتبارات هزینه‌ای</p> <p>۲۳۷۰ جبران خدمات کارکنان دولت (فصل اول - پرداخت حکم کارکنان) ۲۰۸۶</p> <p>۱۸۹۲ حق بازنشستگی و رفاه اجتماعی (فصل ششم)</p> <p>۷۹۲ صندوق بازنشستگی کشوری</p> <p>۵۱۰ سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح</p> <p>سازمان بیمه سلامت * (منتقل شده به یارانه‌ها)</p> <p>۵۹۰ حق بیمه شاغلین و سایر موارد</p> <p>۴۸۶ استفاده از کالاها و خدمات (فصل دوم)</p> <p>۱۵۵ یارانه‌ها و کمک بلاعوض (فصل چهارم و پنجم، به جز هدفمندی)</p> <p>۱۷۵۱ سایر هزینه‌ها (فصل هفتم - عمدتاً هزینه‌های نیروهای مسلح)</p> <p>۲. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای</p> <p>۴۹۳ طرح‌های عمرانی ملی (پیوست ۱)</p> <p>۱۷۵ طرح‌های عمرانی استانی</p> <p>۳۷۲ ردیف‌های متفرقه</p> <p>۳. اعتبارات تملک دارایی‌های مالی</p> <p>۱۰۰۳ بازپرداخت اصل اوراق</p> <p>۸۰۶</p>	<p>۱. درآمدهای مالیات و گمرک ۲۴۷۹</p> <p>۲. منابع حاصل از نفت و گاز ۱۹۹۰</p> <p>(با احتساب سهم ۳۸٪ برای صندوق و بدون در نظر گرفتن پیش فروش نفت)</p> <p>۳. منابع حاصل از فروش و واگذاری اموال منقول و غیر منقول ۲۵۰</p> <p>۴. منابع حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی ۹۵۰</p> <p>۵. استقراض (شامل پیش‌فروش نفت) ۲۰۰۵</p> <p>انتشار اوراق ۱۲۵۰</p> <p>اوراق پیش‌فروش نفت ۷۰۰</p> <p>استقراض از صندوق توسعه ملی ۷۵۵</p> <p>۶. سایر ۷۳۹</p>
<p>جمع مصارف ۸۴۱۳</p>	<p>جمع منابع ۸۴۱۳</p>

منابع از نگاه نزدیک: مالیات‌ها

مقایسه سهم مالیات‌ها در قانون بودجه ۱۳۹۹ و لایحه بودجه ۱۴۰۰

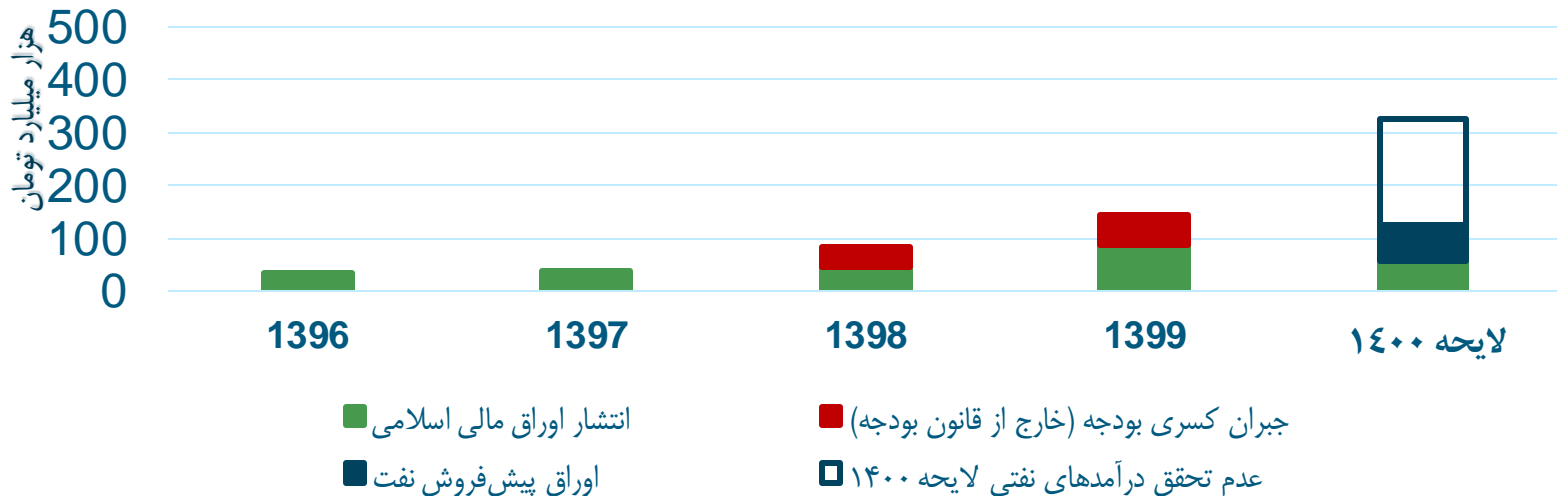
میزان انتشار و تضمین اوراق دولتی

(هزار میلیارد ریال)

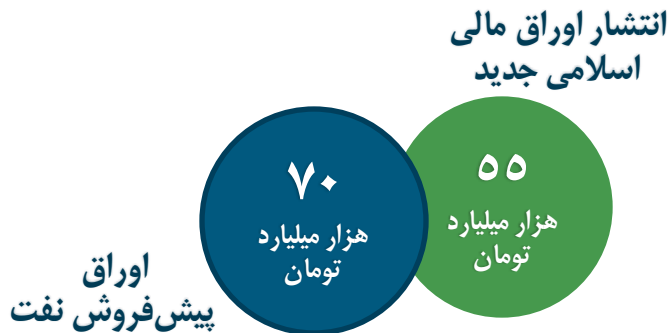
عنوان	قانون ۱۳۹۹	لایحه ۱۴۰۰
مجموع اوراق ریالی (دولت، شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها)	۱۱۴۰	۷۵۰
مجموع اوراق ریالی مجوز داده شده به دولت و شرکت‌های دولتی	۱۰۶۰	۶۷۰
مجموع اوراق ریالی مجوز داده شده به دولت	۹۶۰	۵۷۰
مجموع اوراق ریالی دارای بار مالی برای دولت	۹۸۰-۱۰۰۰	۵۹۰-۶۱۰

- در لایحه بودجه ۱۴۰۰ معادل ۷۰۰ هزار میلیارد ریال مجوز تامین منابع از محل پیش‌فروش نفت پیش‌بینی شده است که مطابق با حکم تبصره قابل جایگزینی با اوراق مالی اسلامی است. همچنین، این مجوز به میزان عدم تحقق منابع حاصل از نفت قابلیت افزایش دارد.
- در لایحه بودجه ۱۴۰۰ به سازمان هدفمندی به منظور پوشش کسری جدول تبصره (۱۴) مجوز انتشار اوراق داده شده است.

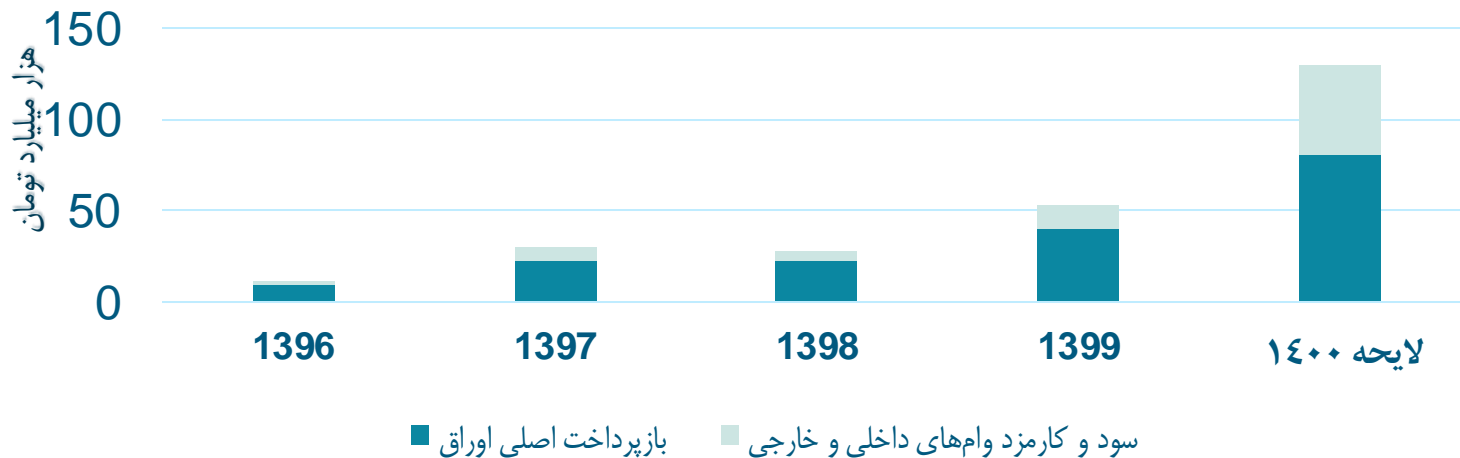
انتشار اوراق مالی اسلامی توسط دولت

دولت در لایحه بودجه پیش‌بینی کرده است که در صورت عدم تحقق درآمدهای نفتی، تا سقف **۲۰۰ هزار میلیارد تومان** می‌تواند به این اوراق اضافه نماید.

میزان بازپرداخت اصل و سود اوراق دولت

معادل **۱۵٪** از منابع بودجه عمومی دولت در لایحه ۱۴۰۰، صرف بازپرداخت اصل و سود اوراق مالی و وام‌های داخلی و خارجی می‌شود.

حدود
۱۳۰
هزار میلیارد تومان

۸۰/۶
هزار میلیارد تومان

سود و کارمزد وام‌های داخلی و خارجی

۴۹/۳
هزار میلیارد تومان

بازپرداخت اصل اوراق مالی

فرابودجه‌ای‌ها: تبصره ۴ (استفاده از منابع صندوق توسعه ملی)

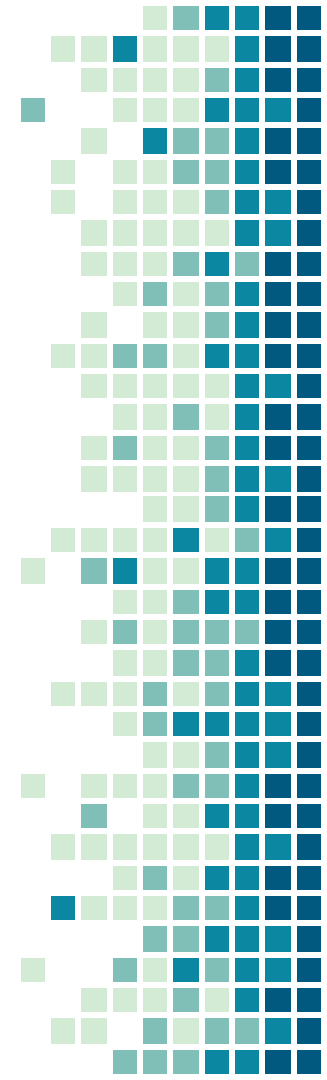
(میلیون یورو)

عنوان	قانون بودجه ۹۹	لایحه بودجه ۱۴۰۰
طرح آبیاری تحت فشار و نوین	۱۰۰	۱۰۰
آبخیزداری و آبخوانداری	۱۰۰	۱۰۰
مقابله با اثرات مخرب ریزگردها	۲۰	۲۰
تقویت بنیه دفاعی	۲.۰۰۰	۲.۰۰۰
تجهیزات آزمایشگاهی و کارگاهی دانشگاهها	۳۰	۳۰
طرحهای نوآورانه جهاد دانشگاهی	۱۵	۱۵
طرحهای نوآورانه و کارخانه‌های نوآوری معاونت علمی و فناوری	۹۵	۹۵
سازمان صدا و سیما	۱۵۰	۱۵۰
طرحهای آبرسانی روستایی و عشایری	۱۰۰	۱۰۰
شرکتهای دانش‌بنیان	۳۵	۳۵
افزایش سرمایه دولت در صندوق ضمانت صادرات	۱۰۰	-
طرح فاضلاب شهر اهواز	۵۰	۵۰
طرح شهید عشوری	-	۹۴
حق عضویت در مجامع بین‌المللی	-	۵۶
مجموع	۲.۷۵۹	۲.۸۴۵

فرابودجه‌ای‌ها: تبصره ۱۴ (هدفمندی)

(هزار میلیارد ریال)

۲۶۷۰ مصارف هدفمندی		۲۶۷۰ منابع هدفمندی	
۴۲۸	پرداخت یارانه نقدی و غیرنقدی خانوارها	۶۶۲	فروش داخلی فرآورده‌های نفتی
۳۱۰	اجرای طرح معیشتی خانوارها	۱۲۰۰	صادرات فرآورده‌های نفتی
۱۵۴	پرداختی به کمیته امداد و بهزیستی برای کاهش فقر مطلق و ...	۳۲۱	فروش گاز طبیعی
۲۲۰	یارانه نان و خرید تضمینی گندم	۳۲۳	خوراک میعانات پتروشیمی
۱۰۰	بازپرداخت تعهدات طرح‌های موضوع ماده (۱۲) قانون رفع موانع تولید	۱۶۳	طلب سهم دولت از پتروشیمی‌ها
۱۴۰	هزینه حمل و نقل و توزیع فرآورده‌ها		
۱۹۹	سهم چهارده و نیم درصد شرکت ملی نفت از نفت خام و میعانات گازی		
۱۵۹	هزینه‌های تولید، انتقال و توزیع و فروش گاز طبیعی		
۹۶۰	سایر		

فرابودجه‌ای‌ها: بند واو تبصره ۲ (رد دیون)

و- به منظور استمرار پرداخت‌های ناشی از متناسب‌سازی حقوق بازنشستگان و مستمری‌بگیران صندوق‌های بازنشستگی، رد بخشی از بدهی دولت به سازمان تامین اجتماعی، تامین بخشی از پاداش پایان خدمت کارکنان دستگاه‌های اجرایی، رتبه بندی معلمان، تامین بخشی از مطالبات ایثارگران و بیمه‌های تکمیلی، تامین پاداش پایان خدمت و ذخیره مرخصی شهدا و ایثارگران بازنشسته مشمول قانون حالت اشتغال، به دولت اجازه داده می‌شود

تا سقف نهصد هزار میلیارد (۹۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال از محل ارائه حق‌الامتياز،

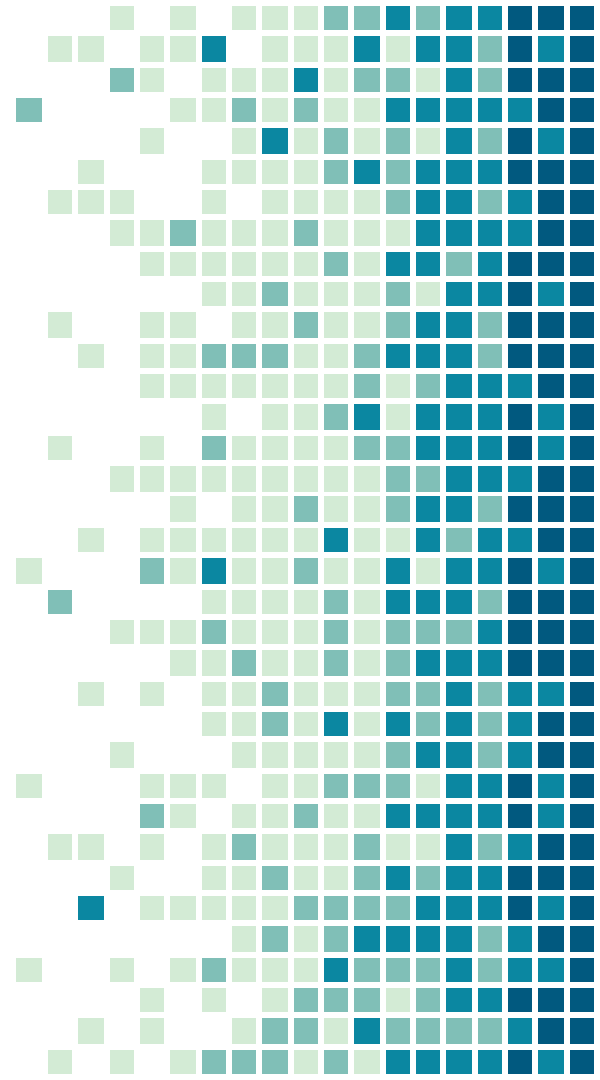
واگذاری سهام و حقوق مالکانه، واگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و طرح‌های سرمایه‌گذاری

متعلق به دولت و شرکت‌های دولتی و همچنین واگذاری اموال و دارایی‌های غیرمنقول مازاد تامین نماید.

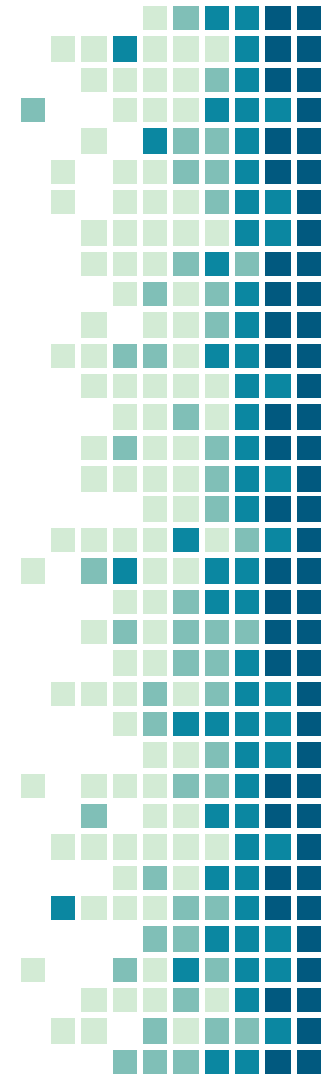
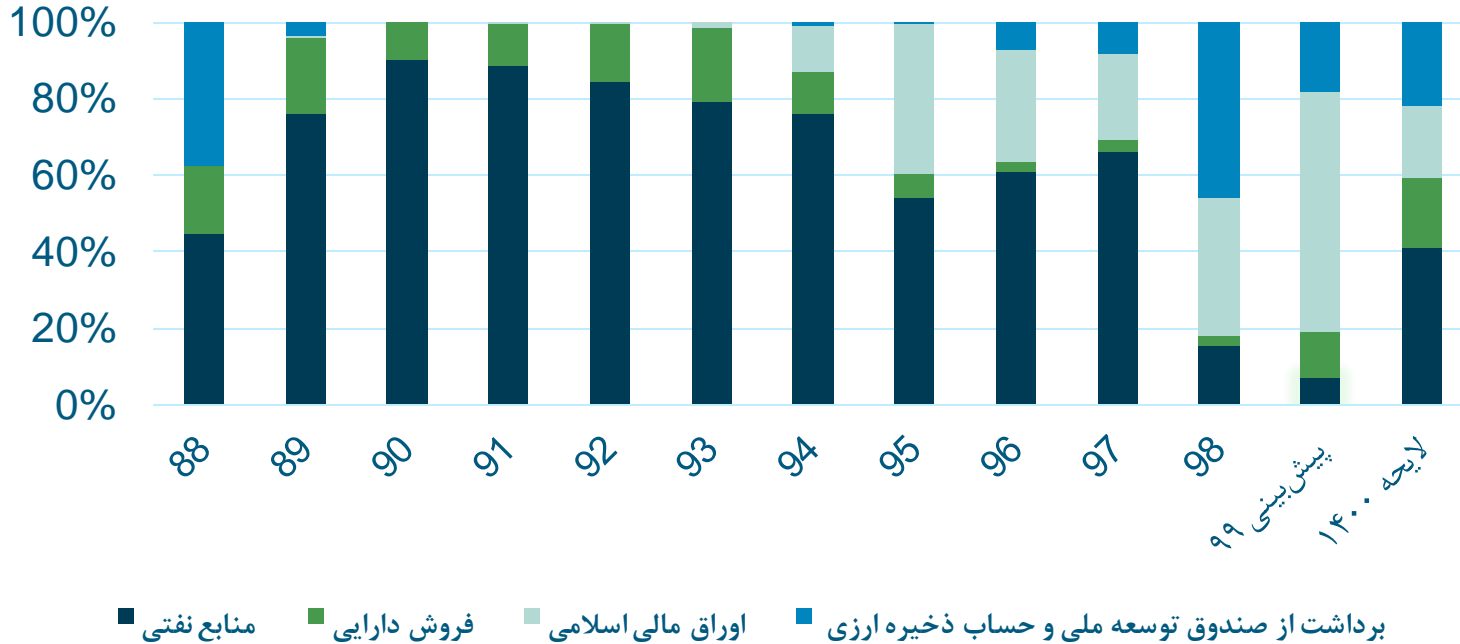
واگذاری‌ها در چهارچوب قوانین و مقررات به تأیید هیأت وزیران می‌رسد.

روند سال‌های گذشته

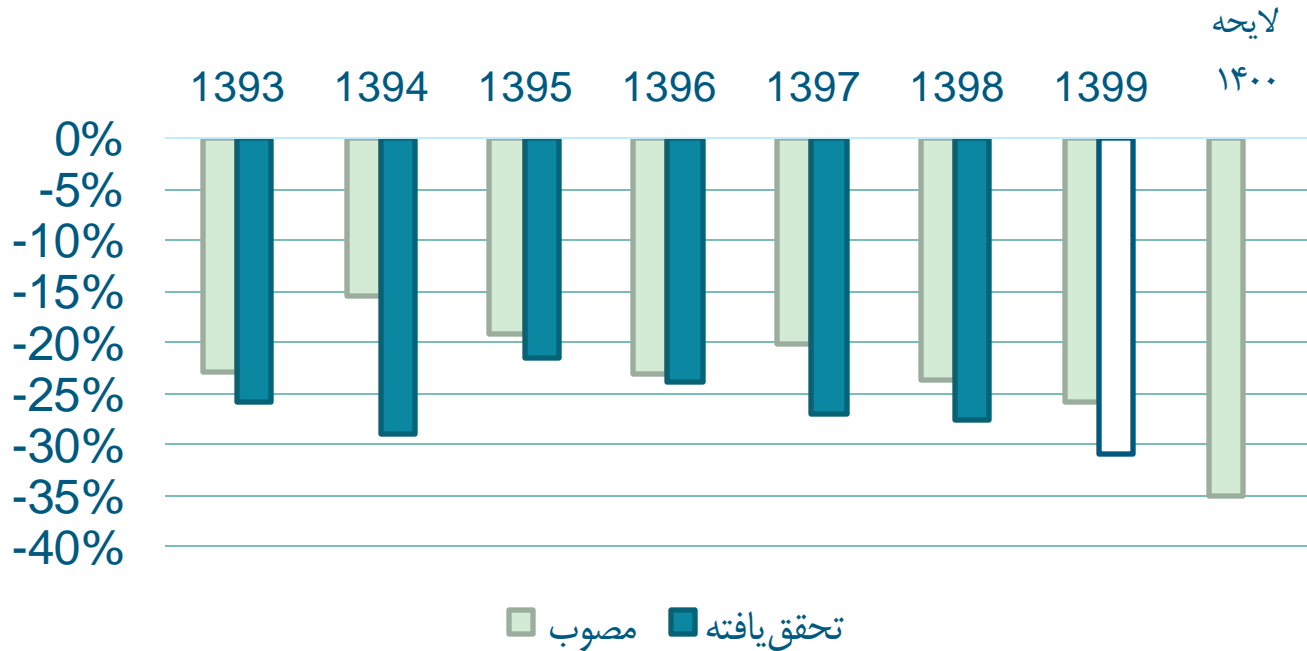
وضعیت تأمین منابع بودجه در سال‌های گذشته

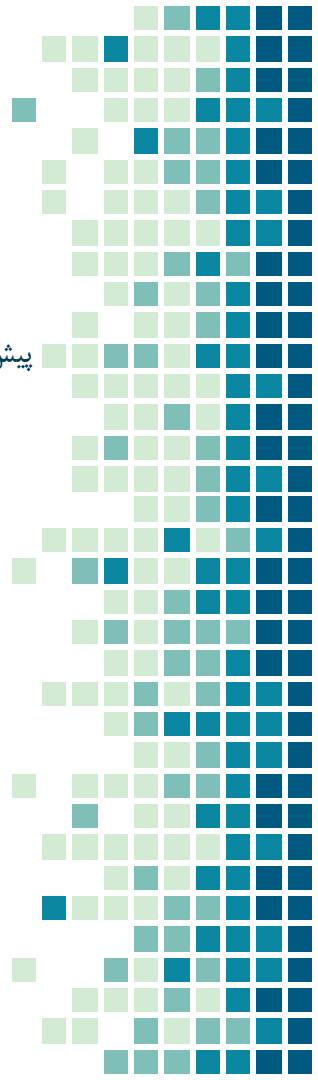
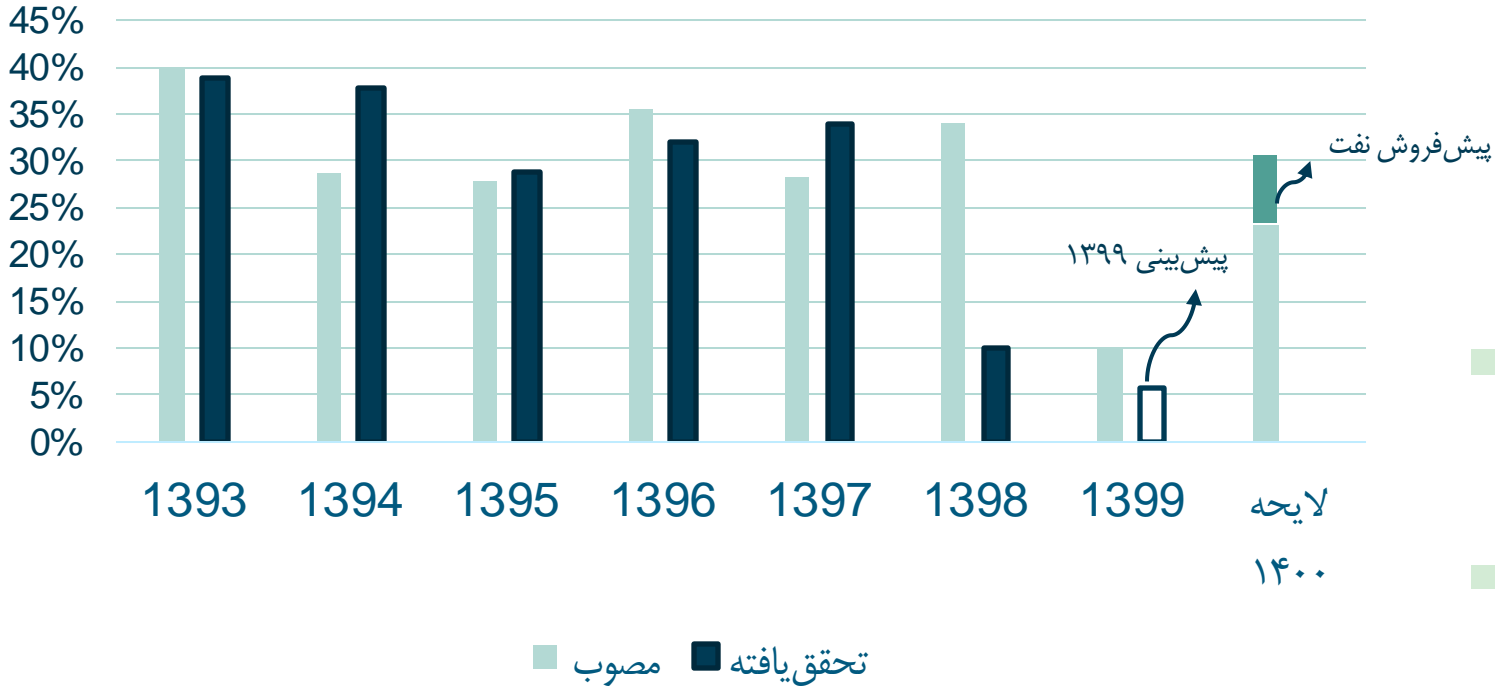
منابع تأمین مالی بودجه به غیر از درآمدها (مالیات + گمرک + سایر درآمدها)

روند کسری تراز عملیاتی (درصد از کل بودجه عمومی)

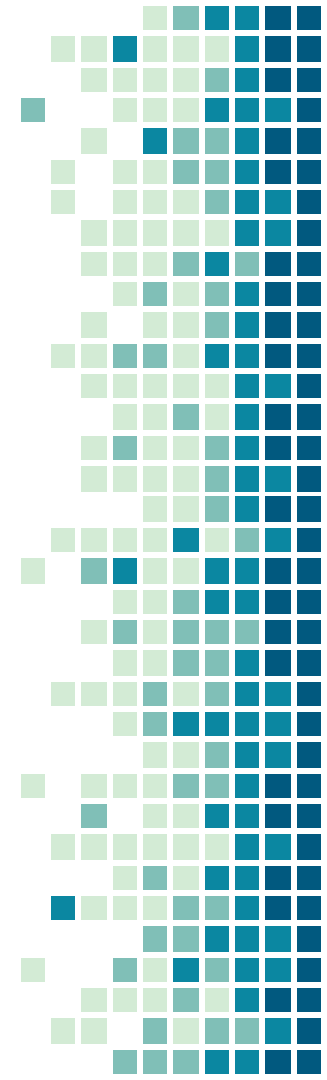
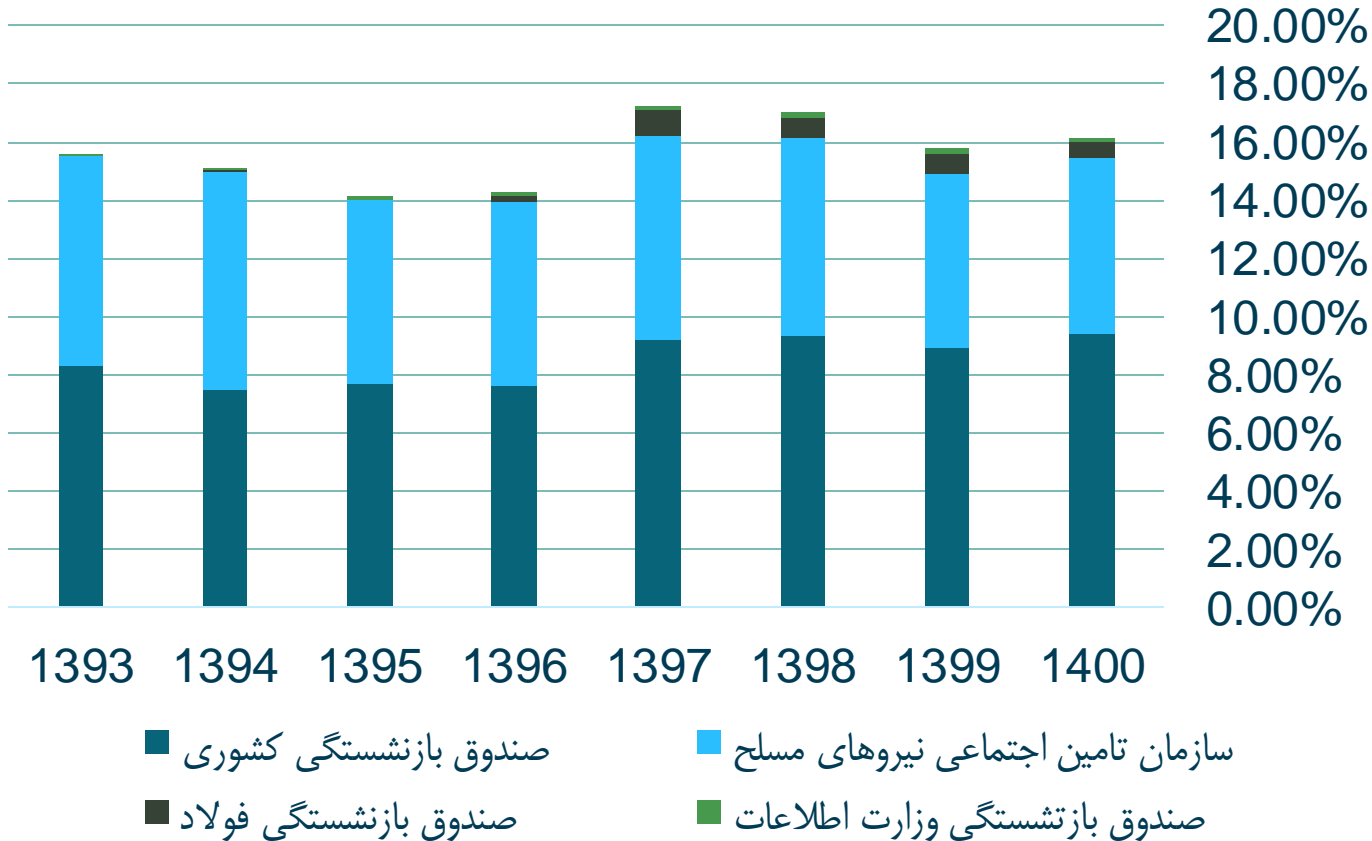

میزان وابستگی (مستقیم و غیر مستقیم) بودجه به نفت

سهم صندوق‌های بازنشستگی از بودجه عمومی کشور

بدون ۹۰ هزار میلیارد تومان رد دیون جهت متناسب سازی موضوع بند واو تبصره (۲)

۱۳۹۸

نحوه تأمین کسری بودجه ۹۸

مقایسه عملکرد ارقام منابع و مصارف بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به اعتبار مصوب

مصارف	قانون بودجه 98	عملکرد 98	منابع	قانون بودجه 98	عملکرد 98
هزینه‌های	352.3	341.4	درآمدهای مالیاتی	140.0	140.5
تملك سرمایه‌های	66.8	45.9	درآمدهای گمرکی	32.5	20.3
تملك مالی	29.3	30.5	واگذاری شرکت‌ها	5.1	5.4
بازپرداخت پست و فو‌ع اوراق‌محل سوجمع بودجه	-	2.4	سایر منابع و درآمدها (به جز نفت، اوراق و صندوق توسعه ملی)	74.9	59.8
مجموع مصارف	448.4	420.2	مجموع منابع	252.5	226

کسری بودجه ساختاری (بدون نفت) ۱۳۹۸

انتشار اوراق مالی اسلامی	منابع حاصل از نفت و فرآورده‌های نفتی	پیش‌بینی نحوه پوشش کسری بودجه ساختاری (قانون بودجه ۱۳۹۸)	کسری بودجه ساختاری (بدون نفت):	منابع پیش‌بینی شده: ۲۵۲/۵ هزار میلیارد تومان
۴۳ هزار میلیارد تومان	۱۵۳ هزار میلیارد تومان		~ ۱۹۶ هزار میلیارد تومان	مصارف پیش‌بینی شده: ۴۴۸/۴ هزار میلیارد تومان

- کسری بودجه در کشور ما مسئله‌ای ریشه‌دار است. در گذشته این کسری با منابع حاصل از نفت پوشش داده می‌شده است. در سال‌های اخیر و با کاهش درآمدهای نفتی، این کسری بیش از پیش آشکار شده است.

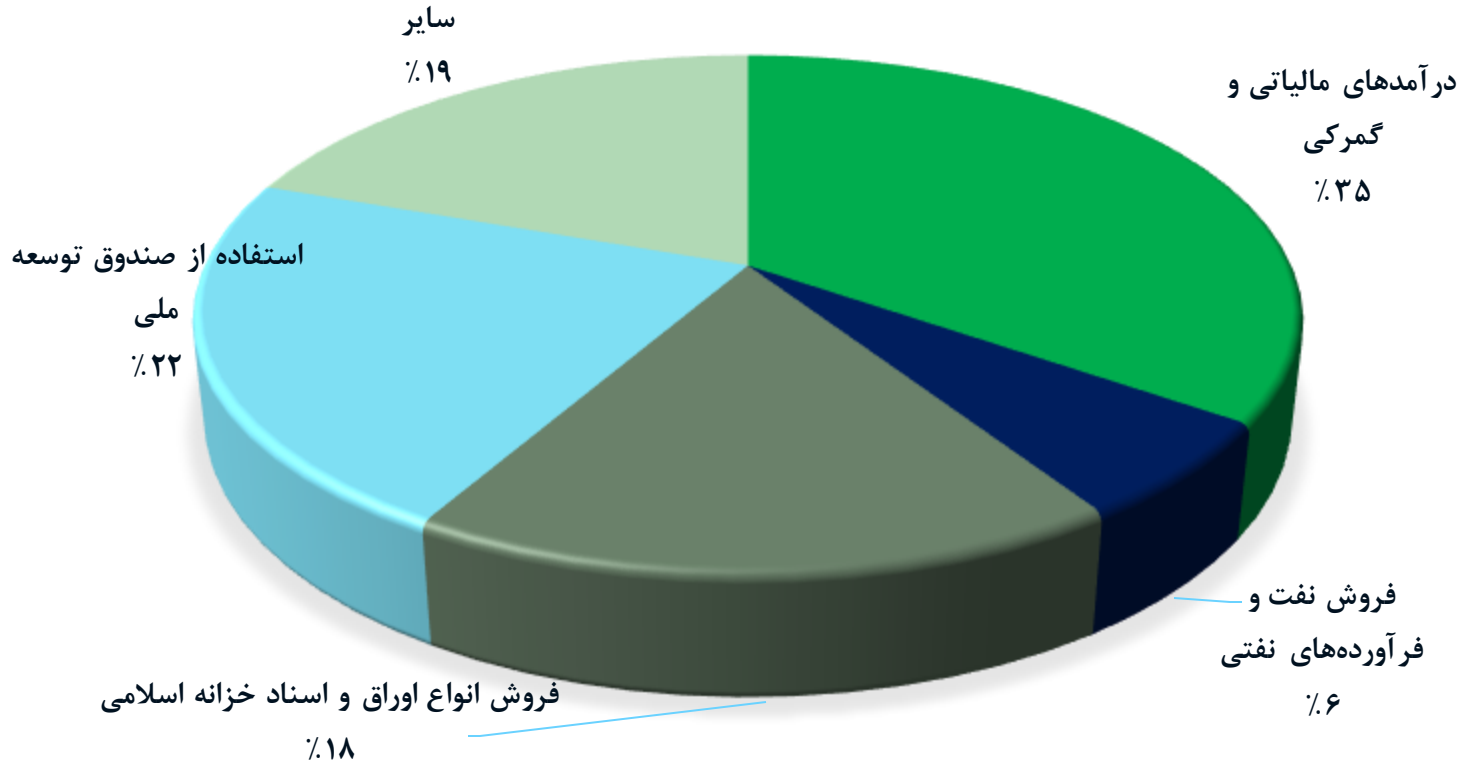
کسری بودجه ۱۳۹۸ در عمل

براساس مصوبات شورای عالی هماهنگی اقتصادی قوای سه‌گانه

کسری بودجه: ۱۹۴/۲ هزار میلیارد تومان	منابع محقق شده: ۲۲۶/۰ هزار میلیارد تومان
	مصارف محقق شده: ۴۲۰/۲ هزار میلیارد تومان

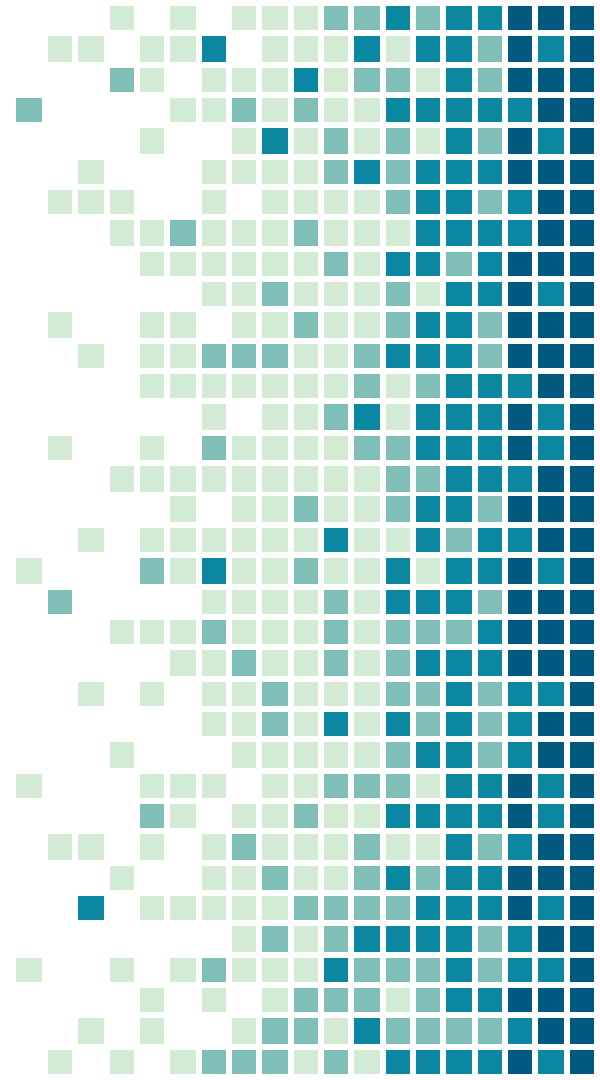
نحوه پوشش کسری بودجه در عمل			
منابع حاصل از نفت و فرآورده‌های نفتی	انتشار اوراق مالی اسلامی (بودجه ۹۸)	انتشار اوراق مالی اسلامی	استفاده از منابع صندوق توسعه ملی
۴۷ هزار میلیارد تومان (۳۰٪ مقدار مصوب)	۴۴ هزار میلیارد تومان	۳۸ هزار میلیارد تومان	۶۵/۲ هزار میلیارد تومان

ترکیب منابع (دریافت‌ها) در عملکرد بودجه ۹۸

۱۳۹۹

پیش‌بینی نحوه تأمین کسری بودجه ۹۹

مقایسه پیش‌بینی منابع و مصارف بودجه سال ۱۳۹۹ نسبت به اعتبار مصوب

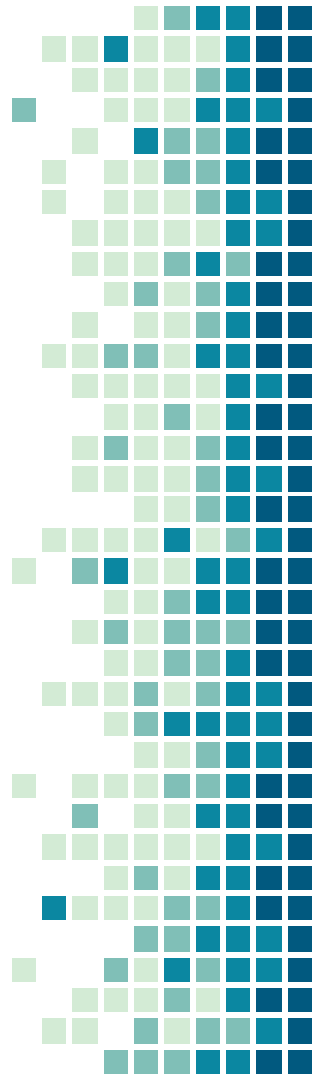

پیش‌بینی عملکرد 99	قانون بودجه 99	مصارف	پیش‌بینی عملکرد 99	قانون بودجه 99	منابع
424.4	436.0	هزینه‌های	175.4	179.7	درآمدهای مالیاتی
65.1	88.0	تمذك سرمایه‌های	14.1	24.7	درآمدهای گمرکی
47.0	47.0	تمذك مالی	36.5	12.0	واگذاری شرکت‌ها
26.3	-	سیاست‌های حمایتی جدید	63.8	87.6	سایر منابع و درآمدها (به جز نفت، اوراق و صندوق توسعه و مولدسازی دارایی‌ها)
562.7	571.0	مجموع مصارف	289.8	304.0	مجموع منابع

کسری بودجه ساختاری (بدون نفت) ۱۳۹۹

۵۷ هزار میلیارد تومان	منابع حاصل از نفت و فرآورده‌های نفتی	پیش‌بینی نحوه پوشش کسری بودجه ساختاری (قانون بودجه ۱۳۹۹)	منابع مصوب: ۳۰۴/۰ هزار میلیارد تومان
۸۸ هزار میلیارد تومان	انتشار اوراق مالی اسلامی		
۵۰ هزار میلیارد تومان	مولدسازی دارایی‌های دولت		مصارف مصوب: ۵۷۱/۰ هزار میلیارد تومان
۷۲ هزار میلیارد تومان	استفاده از منابع صندوق توسعه ملی		
			کسری بودجه ساختاری (بدون نفت): ۲۶۷ هزار میلیارد تومان

پیش‌بینی وضعیت کسری بودجه ۱۳۹۹

براساس مصوبات

شورای عالی هماهنگی

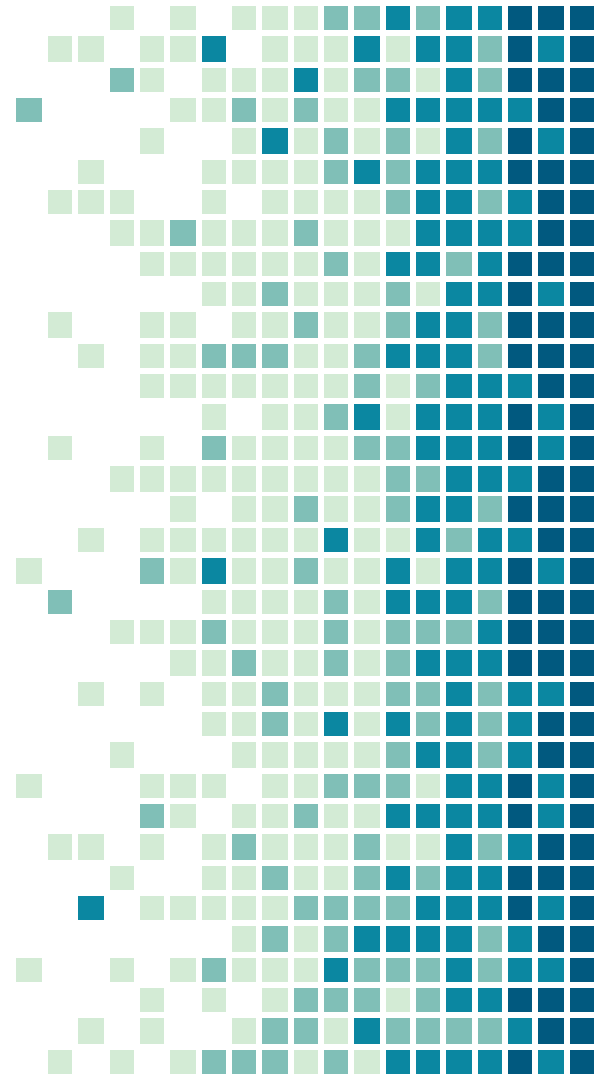
اقتصادی قوای سه‌گانه

<p>پیش‌بینی کسری بودجه:</p> <p>273</p> <p>هزار میلیارد تومان</p>	<p>پیش‌بینی منابع:</p> <p>289.8</p> <p>هزار میلیارد تومان</p>
	<p>پیش‌بینی مصارف:</p> <p>562.7</p> <p>هزار میلیارد تومان</p>

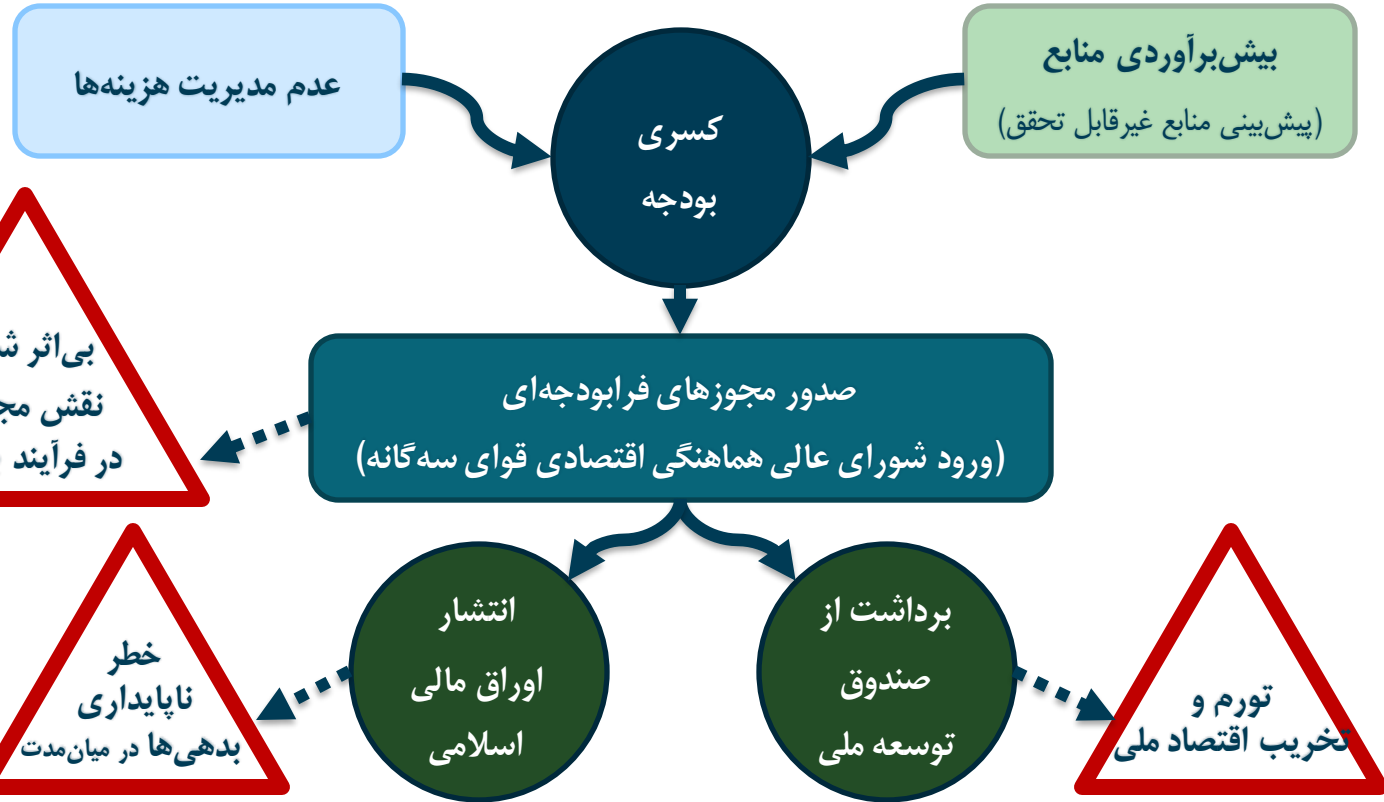
<p>انتشار اوراق مالی اسلامی</p>	<p>استفاده از منابع صندوق توسعه ملی (بودجه 99)</p>	<p>انتشار اوراق مالی اسلامی (بودجه 99)</p>	<p>منابع حاصل از نفت و فرآورده‌های نفتی</p>	<p>پیش‌بینی نحوه پوشش کسری بودجه</p>
<p>108</p> <p>هزار میلیارد تومان (مجوز تا سقف 125 ممت)</p>	<p>54</p> <p>هزار میلیارد تومان</p>	<p>88</p> <p>هزار میلیارد تومان</p>	<p>23</p> <p>هزار میلیارد تومان (40% مقدار صوب)</p>	

۱۴۰۰

کسری بودجه در سال ۱۴۰۰

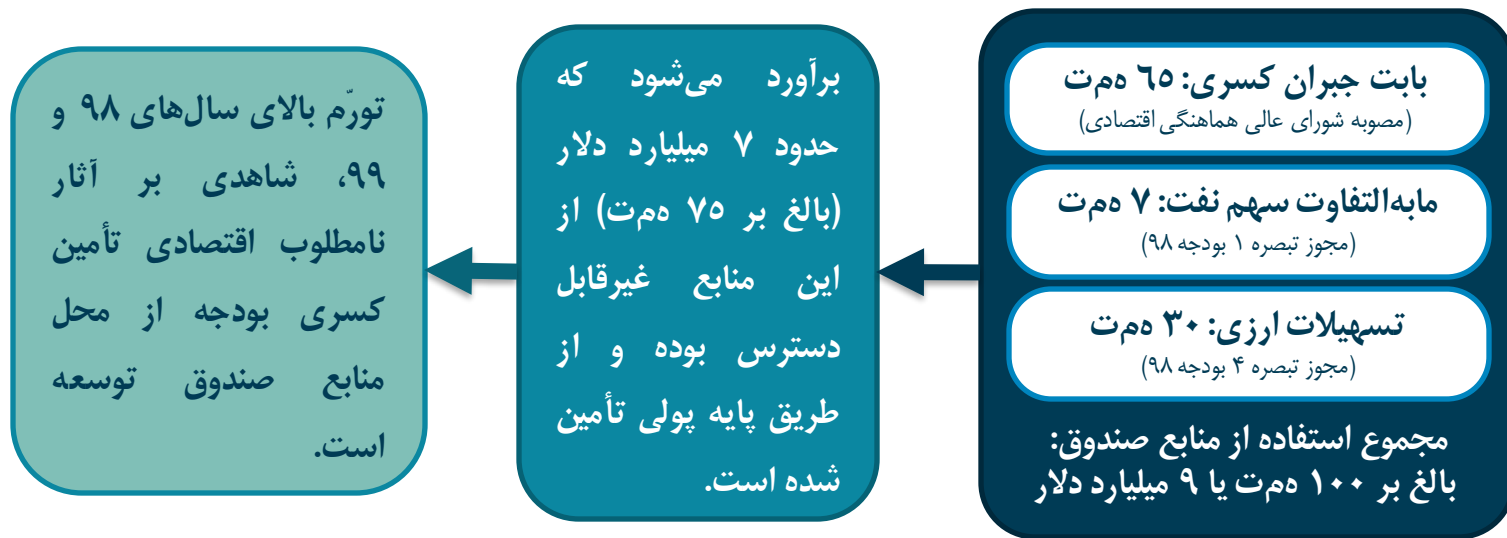

پیامدهای شیوه کنونی مدیریت کسری بودجه:

آثار تورمی استفاده از منابع صندوق توسعه ملی:

- با توجه به این که بخش قابل توجهی از منابع ارزی صندوق توسعه ملی در دسترس نیست، استفاده از منابع صندوق به معنای استقراض از بانک مرکزی بوده و عملاً از محل پایه پولی تأمین می‌شود. موضوعی که آثار خود را در تورم سال‌های اخیر نشان داده است.
- برآوردهای مرکز پژوهش‌های مجلس در سال ۹۸ این مسئله را به وضوح نشان می‌دهد:

پیش‌بینی منابع و مصارف بودجه سال ۱۴۰۰

لایحه بودجه 1400	مصارف	لایحه بودجه 1400	منابع
637.0	هزینه‌های	225.0	درآمدهای مالیاتی
104.0	تمذك سرمایه‌های	22.9	درآمدهای گمرکی
100.0	تمذك مالی	69.6	سایر درآمدها
-	سیاست‌های حمایتی جدید	4.0	سایر منابع (بجز نفت، اوراق و صندوق توسعه ملی)
841.0	مجموع مصارف	321.5	مجموع

نحوه تراز بودجه در لایحه ۱۴۰۰

منابع حاصل از نفت، میعانات و خالص صادرات گاز*	۱۹۹ هزار میلیارد تومان
فروش اموال	۲۵ هزار میلیارد تومان
فروش سهام شرکت ها	۹۵ هزار میلیارد تومان
پیش فروش نفت	۷۰ هزار میلیارد تومان
کاهش ۱۸ درصدی سهم صندوق توسعه ملی	۷۵.۵ هزار میلیارد تومان
اوراق مالی اسلامی	۵۵ هزار میلیارد تومان

نحوه تراز
کردن بودجه در
لایحه بودجه
۱۴۰۰

منابع:	کسری بودجه ساختاری (بدون نفت، استقراض و فروش شرکت و دارایی):
321.5 هزار میلیارد تومان	
مصارف:	519.5
841.0 هزار میلیارد تومان	هزار میلیارد تومان

* با فرض صادرات حدود ۲ میلیون بشکه نفت با قیمت ۴۰ دلار و اختصاص ۸ میلیارد دلار منابع آن به واردات کالاهای اساسی با نرخ ۴۲۰۰

کسری بودجه ساختاری ۱۴۰۰

56	منابع حاصل از نفت، میعانات گازی و گاز به همراه کاهش 18 تصد سه‌صندوق*	میزان جبران کسری از طریق درآمد نفت	منابع:	321.5	هزار میلیارد تومان
120	فروش اموال و شوکت ها (با فرض لایحه)		کسری بودجه ساختاری (بدون نفت، استقراض و فروش شرکت و دارایی):	519.5	هزار میلیارد تومان
344	باقی مانده		مصارف:	841.0	هزار میلیارد تومان

- درآمد نفتی با فرض صادرات ۷۰۰ هزار بشکه نفت و میعانات در روز با قیمت ۴۰ دلار و خالص صادرات گاز ۴ میلیارد دلار در سال محاسبه شده است. در این محاسبه ۸ میلیارد دلار برای تخصیص ارز ترجیحی در نظر گرفته شده است.

راهکارهایی برای جبران کسری بودجه ۱۴۰۰

درآمد تخمینی (هزار میلیارد تومان)	منبع درآمدی	درآمد تخمینی (هزار میلیارد تومان)	منبع درآمدی
۱۵	عوارض تراکنش (۵ در ده هزار)	۶ - ۲۰	مالیات بر سود سپرده‌های بانکی
	مالیات بر عایدی سرمایه	۱۵	حذف معافیت صادرات
	مالیات بر دارایی (PT)	۳	حذف معافیت مناطق آزاد (ارزش افزوده)
۷۵	حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی (۵ میلیارد دلار)		حذف معافیت کشاورزی (حقوقی)
۲۰	اصلاح نرخ ارز مبنای حقوق ورودی (حقوق گمرکی)	۴۰	افزایش ۲ واحد درصد مالیات بر ارزش افزوده

مجلس، نگهبان اصلی کسری بودجه

❖ ضرورت حاکم شدن نگاه مدیریت کسری بودجه در امور جاری کمیسیون‌ها

با عنایت به آثار منفی ناشی از ایجاد کسری بودجه فزاینده در کوتاه‌مدت و میان‌مدت، ضرورت

دارد که مجلس شورای اسلامی به عنوان نمایندگان ملت، توجه ویژه به مدیریت کسری

بودجه را در تمام امور قانونگذاری و نظارتی مد نظر قرار داده و یکی از اهداف اساسی

خود را حفظ تراز بودجه‌ای و نظارت بر انضباط مالی دولت قرار دهد.

سپاس از توجه شما

مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی
دفتر مطالعات مالیه عمومی و توسعه مدیریت

